

**Φύλο και Περιβάλλον: περιβαλλοντικές δράσεις και πολιτική σε
εθνικό επίπεδο και στην τοπική κοινωνία του Περιφερειακού Γυμνασίου
Λιβαδιών**

Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του οργανισμού Ηνωμένων Εθνών η κλιματική κρίση δεν επηρεάζει όλους εξίσου. Γυναίκες και κορίτσια αντιμετωπίζουν δυσανάλογες επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές, όπου ο κοινωνικός τους ρόλος (εξασφάλιση τροφής, νερού, καυσόξυλων για τις οικογένειές τους και η φροντίδα ηλικιωμένων) είναι άμεσα συνυφασμένος με τη διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων και τον περιορισμό τους από περιβαλλοντικές καταστροφές. Λόγω του κοινωνικού και βιολογικού τους ρόλου ως φροντίστριες και κυοφορούσες, οι γυναίκες παρουσιάζουν μεγαλύτερες δυσκολίες όταν αναγκάζονται να εγκαταλείψουν περιοχές που έχουν δεχτεί περιβαλλοντικά πλήγματα. Επιπλέον, όταν καταφέρνουν να φύγουν, οι ευκαιρίες που τους παρουσιάζονται είναι περιορισμένες, ενώ έρχονται αντιμέτωπες και με έμφυλη βία. Ως αποτέλεσμα, όταν το περιβάλλον πλήττεται, η θνησιμότητα στις γυναίκες και στα παιδιά είναι 14 φορές μεγαλύτερη από ότι στους άντρες.

Στη συνέντευξη που μας έδωσε η Δρ Ζαφειρίδου, επιστημονική συνεργάτιδα στο τμήμα Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου, τόνισε σε σχετική ερώτηση ότι οι πιο πάνω σχέσεις περιγράφουν τις χώρες του Νότου. Γενικότερα, η τομή μεταξύ φύλου και περιβάλλοντος αφορά επιπλέον στην αντιπροσώπευσή των φύλων στα κέντρα λήψης αποφάσεων, ενώ αντικατοπτρίζει και τις σχέσεις ιδιοκτησίας. Εδώ, σύμφωνα και πάλι με τον ΟΗΕ, οι άντρες καλύπτουν το 67% των διοικητικών θέσεων περιβαλλοντικής ευθύνης παγκόσμια, ενώ από την άλλη οι γυναικείες περιβαλλοντικές ομάδες λαμβάνουν ανεπαρκή χρηματοδότηση και είναι εκτεθειμένες στη βία.

Αναλύσαμε την περιβαλλοντική συνείδηση, γνώσεις και στάσεις σχετικές με το περιβάλλον 378 συμπολιτών μας (από τις κοινότητες Λιβαδιών, Τρούλων, Ορόκλινης, Κελλιών και Πύλας), με τη συνεισφορά 20 συμμαθητών μας, οι οποίοι ανάλαβαν να μοιράσουν ερωτηματολόγια. Το 89% των κατοίκων της ευρύτερης κοινότητας του σχολείου μας (εικ. 2α) εφαρμόζουν πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον, αλλά μόνο το 28-40% (εικ. 2β, 2γ) έχει εξειδικευμένες περιβαλλοντικές γνώσεις (ορισμός αποτυπώματος του άνθρακα, και πλεονεκτήματα επαναχρησιμοποίησης έναντι ανακύκλωσης). Η πλειονότητα των συνδημοτών μας δε γνωρίζει τη σχέση φύλου και περιβαλλοντικής πολιτικής (εικ. 3α, 3β), όμως το 95% θεωρεί ότι οι γυναίκες οφείλουν να έχουν λόγο στη λήψη αποφάσεων σε περιβαλλοντικά ζητήματα (και είναι να αναρωτιέται κανείς τι εννοεί το υπόλοιπο γραφικό 5%) (εικ. 3γ).

Ο δήμος Λιβαδιών, συνιστά τη μεγαλύτερη κοινότητα του σχολείου μας και δραστηριοποιείται περιβαλλοντικά προωθώντας χώρους πρασίνου, προάγοντας μία πιο πράσινη και βιώσιμη πόλη. Επιπλέον, διατηρεί ζωντανή την παραδοσιακή τέχνη της καλαθοπλεχτικής. Όπως μας ανέφερε ο αντιδήμαρχος Λιβαδιών κ. Μάριος Αρμένης, οι πλαστικές σακούλες για τις οποίες γίνεται λόγος τα τελευταία χρόνια, θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από τα παραδοσιακά προϊόντα της καλαθοπλεχτικής. Στο μουσείο καλαθοπλεχτικής του Δήμου μπορεί κανείς να βρει τέτοια προϊόντα. Σύμφωνα με την υπεύθυνη του μουσείου κ. Αργυρούλα Λαμπή, οι αποφάσεις για την επιλογή και παραγωγή των προϊόντων του μουσείου καθορίζονται από τη ζήτηση του κοινού και λαμβάνονται εξίσου από την ίδια και τον κ. Αρμένη, ενώ η συλλογή και επεξεργασία των καλαμιών γίνονται από άντρα και γυναίκα χειροτέχνες. Ενδεχομένως, πρόκειται για μια μικρή μονάδα που θα μπορούσε να έχει μεγάλο αντίκτυπο. Αδιαμφισβήτητα, όταν οι γυναίκες λαμβάνουν μέρος σε όλη την παραγωγική διαδικασία το περιβάλλον επωφελείται και όπως μας ανέφερε η Δρ. Ζαφειρίδου για τον λόγο αυτό οι γυναίκες δεν πρέπει να αποκλείονται από τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και σε άλλους, μεγαλύτερους τομείς.

Μετά τη συνένωση των Δήμων του 2024, η περιβαλλοντική πολιτική των κοινοτήτων μας καθορίζεται και από την «Επιτροπή Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης Πρασίνου» του Δήμου Λάρνακας. **Στην επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου Λάρνακας βρήκαμε ότι μόνο δύο από τα έντεκα μέλη της εν λόγω επιτροπής είναι γυναίκες.** Τους ζητήσαμε να σχολιάσουν το γεγονός και δεν λάβαμε καμία απάντηση. Έχουμε όμως την αίσθηση ότι το πρόβλημα είναι μάλλον γενικότερο. Για τον λόγο αυτό μπήκαμε στις ιστοσελίδες των δύο μεγαλύτερων κομμάτων και των δήμων και συγκρίναμε τα ποσοστά των γυναικών και ανδρών υποψηφίων με αυτά των εκλελεγμένων, στις τελευταίες δημοτικές εκλογές του 2024. Μόνο το 25% των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων ήταν γυναίκες, όμως το ποσοστό τους ανάμεσα στα εκλελεγμένα μέλη ήταν αυξημένο, συγκεκριμένα 35%. Συμπεραίνουμε, ότι οι ψηφοφόροι είναι πιο προοδευτικοί από τις πολιτικές δυνάμεις σε θέματα αντιπροσώπευσης.

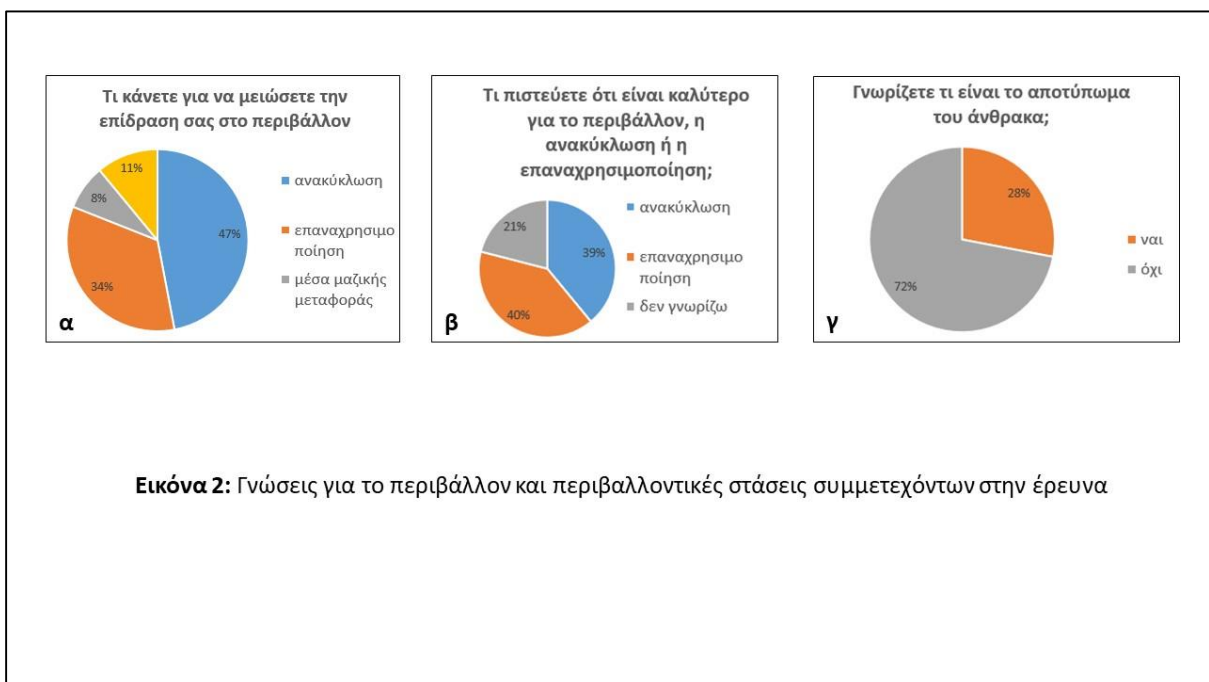
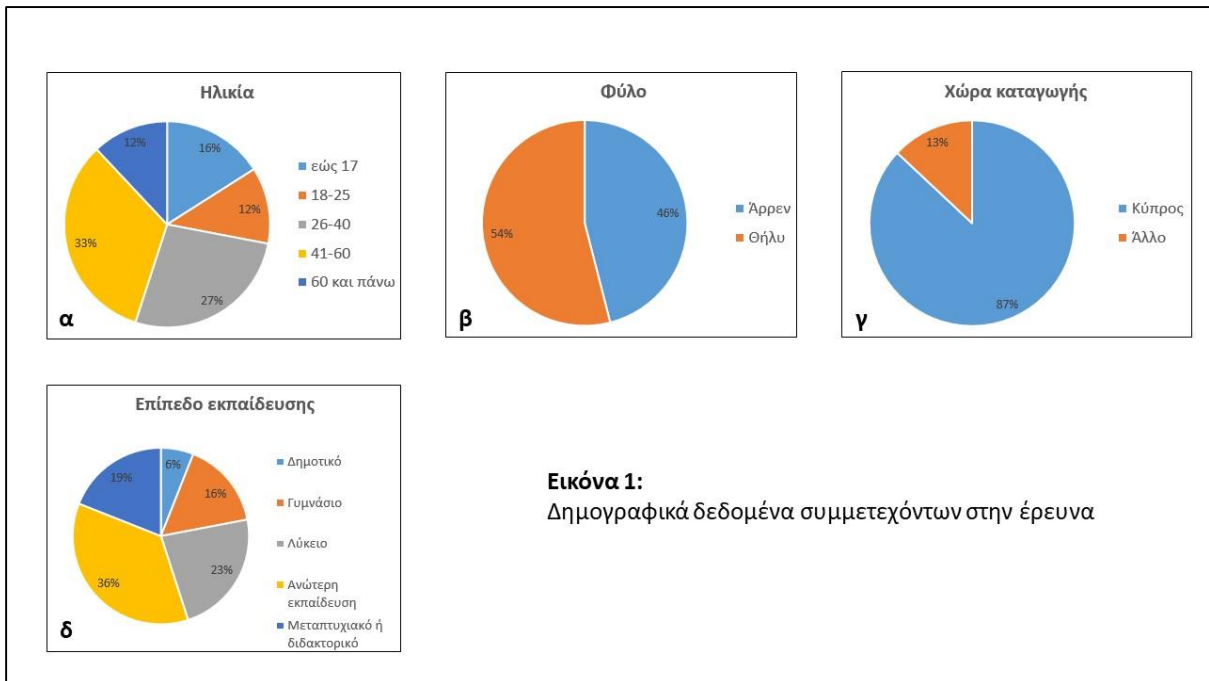
Η κ. Φάνη Σωτηρίου, φιλόλογος στο Περιφερειακό Γυμνάσιο Λιβαδιών και κάτοικος του χωριού Πύλα, μας ανέφερε ότι «η ιδιοκτησία της καλλιεργούμενης γης στην περιοχή μας ήταν αποτέλεσμα της παλιάς πρακτικής της προίκας, αλλά οι άνθρωποι δεν έμπαιναν στον κόπο να μεταβιβάσουν τίτλους ιδιοκτησίας στον αποδέκτη της προίκας. Λόγω του παραδοσιακών ρόλων των φύλων, οι αποφάσεις που αφορούν στη διαχείριση και καλλιέργεια της γης θα λαμβάνονταν από τους άντρες της οικογένειας». Συμπληρώνοντας ο κ. Γιώργος Τενέντες, εκπαιδευτικός Βιολόγος και Αρχιτέκτονας Τοπίου, μας είπε πως «σήμερα λειτουργούν άλλοι μηχανισμοί. Η γεωργία είναι ένας σημαντικός τομέας της οικονομίας που επηρεάζει το περιβάλλον και πλέον λειτουργεί κεντρικά. Γεωπόνοι του Υπουργείου Γεωργίας δημιουργούν προγράμματα γεωργικής παραγωγής, με βάση τις ανάγκες της αγοράς και τις ιδιαίτερες συνθήκες μιας περιοχής (κλίμα, ανομβρία, ποιότητα εδάφους κλπ.) και σχεδιάζουν προτάσεις για καλλιέργειες προς τους γεωργούς». Απευθυνθήκαμε στο Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, θέλοντας να μάθουμε για το ποσοστό αντρών και γυναικών ανάμεσα (1) στους ιδιοκτήτες γεωργικής γης, (2) εργάτες που την

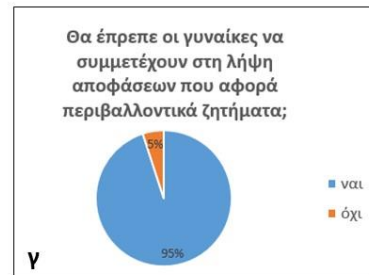
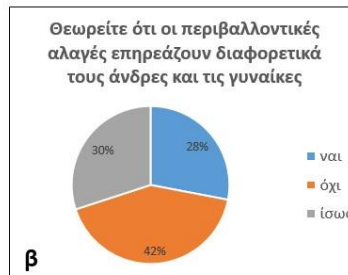
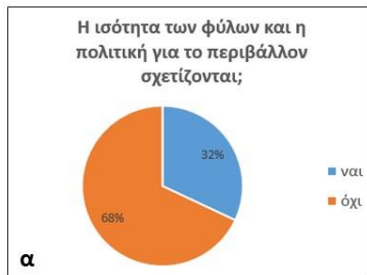
καλλιεργούν και (3) των δημόσιων λειτουργιών που κάνουν τις προτάσεις. Δεν λάβαμε καμία απάντηση.

Στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Γεωργίας, στον Τομέα Αγροτικής Πολιτικής, βρήκαμε ότι στους κλάδους του Τομέα υπερτερούν οι γυναίκες (25 έναντι 17), όμως στα ανώτερα κλιμάκια υπερτερούν οι άντρες (5 έναντι 3), που όμως δεν συνιστά μεγάλη διαφορά (αφού το δείγμα είναι μικρό). Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε τη συμμετοχή των γυναικών στον τομέα της γεωργίας, όμως είναι γνωστό ότι απασχολεί κυρίως άντρες και μετανάστες. Σχολιάζοντας η Δρ Νάγια Καμένου, Λέκτορας στο Τμήμα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου, μας μίλησε για «θηλυκοποίηση της εργασίας» στη γεωργική παραγωγή. Με τον όρο αυτό εννοούμε απόδοση γυναικείων χαρακτηριστικών σε ένα επάγγελμα όταν αυτό συνοδεύεται από χαμηλό κύρος και φυσικά και χαμηλή αμοιβή.

Οι γυναίκες αποτελούν το 40% των εργοδοτούμενων σε τομείς της ηλιακής ενέργειας, ενώ είναι υπεύθυνες για το 80% της παραγωγής τροφίμων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε ψηλότερα κλιμάκια είναι ηγέτες αρκετών εθνικών και παγκόσμιων οργανισμών για το κλίμα και αποδεδειγμένα τα νομοθετικά σώματα με ψηλά ποσοστά γυναικών είναι πιο πιθανόν να επικυρώσουν περιβαλλοντικές συνθήκες. Εν κατακλείδι, οι γυναίκες είναι η ραχοκοκαλιά της παραγωγικής περιβαλλοντικής διαδικασίας.

Εικόνες

Εικόνα 3: Εξειδικευμένες γνώσεις για σχέση φύλου και περιβάλλοντος

Βιβλιογραφία

1. <https://unfoundation.org/blog/post/five-facts-about-gender-equality-and-climate-change/>
2. <https://www.un.org/en/climatechange/science/climate-issues/women>